

Kultúra

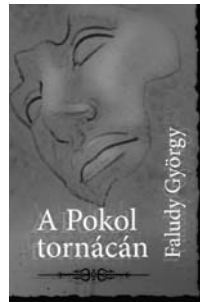
FALUDY GYÖRGY:

A pokol tornácán

A pokol tornácán Faludy *Pokolbéli víg napjaim* című önéletrajzi könyvének folytatása. A „Magyar Gulág” monográfiájaként emlegetett könyv a II. világháború és az ’56-os forradalom közötti sötét korszak legmegrendítőbb irodalmi dokumentuma. Ám nem kevésbé megrázó a folytatás, a *Pokolbéli napjaim után* sem, mely a forradalomról, a menekülésről és a hontalanság első éveiről mesél. A harmadik kötet – *A pokol tornácán* – Angliába, Máltára, Kanadába, az Egyesült Államokba, Marokkóba, Horvátországba, Erdélybe s végül Magyarországra röpi az olvasót. Faludy a tőle megszokott személyességgel nyújt bepillantást egy negyed évszázad eseményeibe, kalandjaiba, víg és borús pillanataiba. A kötet *Arcok az üvegházból* című fejezetében az író emlékeit osztja meg többek között Karinthy Frigyesről, Havas Bandiról, Károlyi Mihályról, Csé Szabórol és Francesca da Rimiről.

A múlttal történő szembesülés leginkább érdekes, és világszerte sikert aratott eredménye a memoár-

irodalom hagyományait követi, egyszerre világitva meg a memoár hőséneket élettörténetét és körülötte magának a megidézett kornak a történetét. Ugyanakkor valóságos regény: regényszerűségét mindenképp az okozza, hogy a történetek során kibontakozó hős személye sok tekintetben elválik az emlékező személytől, ilyen módon nem pusztán rekonstruált, hanem megformált személyiség. Ez a regényszerű személyiség igen változatos szerepekben jelenik meg a történet során. Ennek a több szerepben is megjelenő regényhősnek az identitását valójában a személyiségnek az a belső magja adja, amely Faludy György költészetéből ismerős.

Vagyis az a személyiség, amely a szellemi és érzelmi kalandok sűrűjében is meg tudja őrizni ragaszkodását, hűségét a szabadság és az európai kultúra nagy eszményei iránt.

Faludy költői életműve hatalmas időszakot ölel fel, és hullámzó színvonalú. A kritika nem is volt kegyes vele. *Charmeurnek* tartották, nem nagy, tán nem is jó költőnek. Irodalmi világa sokszor túlzottan is hétköznapi nyelven megszólaló, elbeszélői jellegű, mivel a háborút, az emigrációt verselte meg, s e törté-

nelmi élmények gyakran túlterhelték írásait. Munkásságának két jellegzetes karakterjegye is megjelenik *A pokol tornácán*-ban. Az első a nagy műveltséganyag, és ennek vitalista értelmezése, amely során a filozófiai, az irodalmi és a művészeti élmények minduntalan összeszövődnek a személyes tapasztalatokkal, mi több, az erotikával. A másik jellegzetes lírai karakterjegyet az érzékletes, nem egyszer expresszív szóképek, hasonlatok adják.

Önéletrajzi írásaiban nem közvetlenül a külvilág, a közélet eseményei, a történelem foglalkoztatják, hanem a lét alapkérdései, világnézeti dilemmái, olyan életfordulatok vagy ihletett pillanatok, melyek érzelmi erőterében szabadon hagyja áramlani lényé legmélyéről feltörő élményeit, gondolatait.

A pokol tornácán nyugtalanságot sugall. Faludy az európai kultúra és a szabadelvű tradíció vigyázó őrszemének küldetését vállalta, akinek egy végső bomlás előtt álló világ veszendő értékeit kell megmentenie a pusztulás elől. A veszélyeztetettségnek ez a szorongató érzése természetesen költészetében is hangot kapott. Nyugtalan szívvel figyelte a Magyarország és Európa egén feltűnő sötét jeleket, és az európai kultúra nagy eszményeit próbálta a nehéz időkön átmenteni.

Faludyt protestáló szenvedély vezérelte. Impulzív és harcos egyéniségnek született, és ha nosztalgikus

érzéssel gondolt is vissza ifjúságának varázslatos élményeire, a küzdelmet választotta: a lassan mindent megrontó és elpusztító újkori barbárság ellen akart küzdeni, természetesen egy szabad szellem fegyvereivel. A szellemi ellenállás eredendően a két világháború közötti korszak hívszója volt, valójában azonban a véres 20. század második felében is érvényes maradt, mint egyetlen hiteles szellemi stratégia. Faludy György ennek a szellemi ellenállásnak volt az írója.

LUKÁCS ZSUZSA

(Alexandra Kiadó, Pécs, 2006,
270 oldal, 2999 Ft)

KARÁCSONY SÁNDOR:

A könyvek lelke

Az egykori debreceni professzor, Karácsony Sándor (1891–1952) a magyar pedagógia és a magyarságismeret legendás alakja, számos hívővel, számos kételkedővel; a nagy többséget azonban a csendes tudatlanság jellemzi, s legföljebb csak olyan, önmagukban homályos jelentésű kifejezések találtak utat hozzá, mint „társaslélek” vagy a magyar észjárás „mellérendelő jellege”. A Széphalom Könyvműhely az életmű újrakiadásával esélyt teremt az egykor nagyhatású, majd évtizede-